

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och psykologi

Transporter av frihetsberövade

*Om den dagliga verksamheten på
Kriminalvårdens Nationella transportenhet*

Jacob Sundberg

2017

Examensarbete, grundnivå, 15 hp
Examensarbete för kandidatprogram i utredningskriminologi
Handledare: Jerzy Sarnecki
Examinator: Lars Westfelt

Förord

Ett stort tack till min handledare Jerzy Sarnecki och till Kerstin Svensson på Socialhögskolan i Lund för era råd och tips inför och under skrivandeprocessen. Ett stort tack ska även riktas till de chefer på NTE Stockholm och mellan som hjälpt mig med att samordna intervjuer och till de anställda på NTE mellan i Örebro, Västerås och Uppsala som har ställt upp som intervjudeltagare.

Sammanfattning

Syftet för detta examensarbete har varit att studera arbetsuppgifter och handlingsutrymme för de anställda på Kriminalvårdens nationella transportenhet, NTE, samt deras syn på kommande förändringar i den dagliga verksamheten. Bakgrunden till de kommande förändringarna är en pågående process som går ut på att Kriminalvården tar över handräckningstransporter från polisen. Kriminalvården ska alltså transportera andra frihetsberövade än Kriminalvårdens klienter. Förändringarna är en följd av ett antal lagändringar som trädde i kraft den första april 2017. Förändringarna av NTE:s ansvarsområden har undersökts med en kvalitativ metod och ett explorativt förhållningssätt. Underlaget för studiens empiri består av semistrukturerade intervjuer med sex anställda på NTE som har transportuppgifter.

Studiens huvudresultat är att de anställda anser att de dagligen arbetar med både sociala- och situationella inslag av brottsförebyggande åtgärder, men att de situationella prioriteras i något högre utsträckning. Utöver detta så lyfts det fram vissa problem i rutiner kring det informationsunderlag som ska finnas tillgängligt inför transporter. Denna typ av informationsunderlag ska ligga till grund för beslut som transportpersonal förfogar över inför transporter.

Innehåll

Förord	2
Sammanfattning	3
1. Inledning.....	6
1.1. <i>Bakgrund</i>	6
1.2. <i>Syfte</i>	7
1.3. <i>Frågeställningar</i>	8
1.4. <i>Centrala Begrepp</i>	8
1.4.1. <i>Handräckning</i>	8
1.4.2. <i>Handlingsutrymme</i>	8
1.5. <i>Avgränsningar</i>	8
1.6. <i>Disposition</i>	9
2. Tidigare forskning	10
2.1. <i>Kriminalvård</i>	10
2.2. <i>Transport av frihetsberövade</i>	12
3. Teoretisk utgångspunkt	14
3.1. <i>Rutinaktivitetsteorin</i>	14
4. Metod	16
4.1. <i>Val av metod</i>	16
4.2. <i>Förförståelse och forskarroll</i>	17
4.3. <i>Urval av intervjudeltagare</i>	18

4.4.	<i>Tillvägagångssätt</i>	18
4.5.	<i>Analysmetod</i>	19
4.6.	<i>Etiska överväganden</i>	20
4.7.	<i>Vetenskaplig kvalitet</i>	21
5.	Resultat och analys.....	23
5.1.	<i>Arbetsuppgifter</i>	23
5.2.	<i>Handlingsutrymme</i>	25
5.3.	<i>Syn på förändring</i>	29
6.	Diskussion	33
7.	Referenser.....	35
8.	Bilagor.....	38
8.1.	<i>Intervjuguide</i>	38

1. Inledning

Detta examensarbete fokuserar på Kriminalvårdens transporttjänst, nationella transportenheten (NTE), dess anställda och deras arbetsuppgifter samt de utmaningar som det vardagliga arbetet innebär. Under våren 2017 har lagändringar trätt i kraft som på sikt kommer att utvidga transporttjänstens ansvarsområden. Dessa lagändringar utgör bakgrunden till denna studie. Att vara anställd på NTE innebär daglig kontakt med utsatta individer med olika typer av frihetsberövande domar eller beslut. Arbetet innebär att ett säkerhets- och brottsförebyggande förhållningssätt är ständigt närvarande. Den kriminologiska relevansen i detta examensarbete ligger i att identifiera olika metoder och arbetssätt som kan fungera som brottsförebyggande åtgärder i samband med risker för våld eller hot och rymningsförsök i den dagliga verksamheten.

1.1. Bakgrund

Den första april 2017 trädde ett antal lagändringar i kraft som utvidgar ansvarsområdet för NTE. Lagändringarna innebär att olika myndigheter ska ha rätt att beställa handräckningstransporter av Kriminalvården. Dessa transporter avser bl.a.t personer som är frihetsberövade med stöd av lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU, SFS 2017:135), lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM, SFS 2017:136), lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT, SFS 2017:134), Lagen om rättspsykiatrisk vård (LPV, SFS 1991:1125), utlänningslagen (UtlL, SFS 2017:356) och polislagen (SFS 2017:137). Förarbetena till lagändringarna finns i regeringens proposition Transporter av frihetsberövade (prop. 2016/17:57) (regeringskansliet, 2016) och ett utredningsbetänkande med samma titel (SOU 2011:7).

Med andra ord ska Kriminalvården ta över ansvaret för transporter av frihetsberövade individer som inte nödvändigtvis är kriminalvårdsklienter, utan som t.ex. kan vara klienter inom psykiatrin eller socialtjänsten samt inom Migrationsverket och Statens institutionsstyrelses ansvarsområden. I och med lagändringarna ges Kriminalvården rätt att tillämpa tvångsåtgärder vid transporter av frihetsberövade individer, med stöd av häkteslagen (Kriminalvården, 2017).

Lagändringarnas syfte är att genom att överlämna transporter av frihetsberövade från Polisen till Kriminalvården ska Polisen avlastas. Dessutom ska Polisens arbetsuppgifter renodlas och transportverksamheten säkerställas. Renodlingen av polisens uppgifter ska bestå i att Polisens uttrycknings- och utredningsverksamhet kan förstärkas genom att Polisen avlastas vissa uppdrag, däribland handräckningsärenden. Denna lagändring är ett resultat av en utredning som har haft som uppgift att ta reda på hur den centrala polisverksamheten kan förstärkas genom att lägga ut vissa av polisens arbetsuppgifter på andra myndigheter, (SOU, 2011:7, Sveriges Riksdag, 2017).

Riksförbundet för social och mental hälsa (RSMH) kritiserade i oktober 2016 regeringens förslag till lagändringar. Man ifrågasatte bl.a. Kriminalvårdens lämplighet att utföra transporter av frihetsberövade personer bland annat för psykiatrins räkning. Kritiken består i att Kriminalvårdens anställda saknar nödvändiga kunskaper och utbildning för att hantera psykiatrins klienter. Vidare menar man att en transport som genomförs av Kriminalvården anses ha en stigmatiserande effekt. Denna stigmatisering riskerar, enligt RSMH, att bli en följd av att personer med psykisk ohälsa ska hanteras av Kriminalvården, i och med en rädsla att uppfattas som med kriminella (RSMH, 2016).

Kritik mot Kriminalvårdens nationella transportenhet (NTE) har även riktats från gränspolisen sedan lagändringarna trädde i kraft den första april 2017. Detta på grund av att Kriminalvården inte har kunnat genomföra vissa transporter inom en önskad tidsram, vilket har lett till att man blivit tvungen att släppa vissa frihetsberövade individer i frihet. Om ett beslut om förvaring inte har verkställts inom tjugofyra timmar så måste nämligen utvisningsdömda individer släppas fria (Sveriges radio, 2017).

1.2. Syfte

Syftet med detta examensarbete är att studera de anställdas syn på säkerhetsaspekter som man tar hänsyn till i det dagliga arbetet på NTE. Intresset ligger i att undersöka vilka arbetsuppgifter som ingår i arbetet och hur transportörernas handlingsutrymme ser ut och motiveras.

1.3. Frågeställningar

Hur ser de anställda på Kriminalvårdens nationella transportenhet (NTE) på sina arbetsuppgifter, och hur anser man att olika arbetsförhållanden komma att förändras i samband med lagändringarna om övertagande av handräckningstransporter?

Hur ser handlingsutrymmet ut för de anställda på NTE, och hur motiveras det?

1.4. Centrala Begrepp

1.4.1. Handräckning

Handräckning definieras i den här uppsatsen som transport av individer som på ett eller annat sätt anses vara i behov av någon typ av vård och som i regel är frihetsberövade (Rikspolisstyrelsen, 2013).

1.4.2. Handlingsutrymme

Molander (2011) diskuterar handlingsutrymme som ett område i vilket det finns möjligheter att fatta beslut och välja mellan olika tillåtna handlingsalternativ. Dessutom handlar handlingsutrymmet om hur en professionell individ resonerar kring och motiverar sina beslut baserat på erfarenheter (ibid.). I detta examensarbete diskuteras handlingsutrymme i syfte att kartlägga de arbetsuppgifter som arbetet innebär och för att förstå bakgrunden till de olika beslut som en anställd inom NTE ställs inför i det dagliga arbetet.

1.5. Avgränsningar

Resultaten från det här examensarbetets empiri redovisas som tre teman. De är indelade efter de anställdas uppfattning om sina arbetsuppgifter, deras handlingsutrymme och deras syn på de förändringar i ansvarsområden som lagändringarna om handräckningstransporter har medfört och eventuellt kommer att medföra på sikt. De resultat som framkommit under den förstnämnda kategorin avgränsas till att diskutera det klientnära arbetet och de anställdas syn på förhållningssätt till de intagna. Resultaten under kategorin handlingsutrymme avgränsas till att diskutera den informationsöverföring mellan transporter och myndigheter, som ska ligga till grund för olika typer av beslut i det vardagliga arbetet. Den sistnämnda kategorin knyter

an till de två förstnämnda, och riktar in sig mot intervjudeltagarnas syn på vilka förändringar i arbetet som NTE står inför i samband med det klientnära arbetet och överföring av information. Dessa avgränsningar har gjorts för att göra materialet och analysens resultat mer överskådligt och fokuserat.

1.6. Disposition

Studien inleds med en presentation av forskningsämnet samt en bakgrundsbeskrivning och en presentation av syfte och frågeställningar. Därefter följer en presentation av tidigare forskning om kriminalvård och kriminalvårdstransporter. I nästföljande avsnitt presenteras rutinaktivitetsteorin, som är studiens teoretiska utgångspunkt, med en redogörelse för hur den har använts i det här examensarbetet. Under metodavsnittet diskuteras och motiveras studiens metodval och tillvägagångssätt. I avsnittet Resultat och analys presenteras studiens empiri, som sedan sammanfattas i det avslutande diskussionsavsnittet. I det avslutande avsnittet ges även förslag till kommande forskning om förflyttningar av frihetsberövade.

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning som anses relevant för denna studie inom området kriminalvårdstransporter. Eftersom transportverksamhet inom kriminalvård är ett så pass utforskat ämne både i Sverige och internationellt så är antalet studier som berör det ämnet och som inkluderas i den här uppsatsen relativt få. Under tidigare forskning inkluderas även ett antal studier som berör kriminalvård och förhållningssätt till klienter. Avsnittet delas in i två rubriker, där den första tar upp tidigare forskning om kriminalvård och förhållningssätt till klienter och den andra tar upp kriminalvårdstransporter.

2.1. *Kriminalvård*

I boken *Människan brottet följderna* (Ekbom m.fl., 2016) belyses olika aspekter av hur säkerheten inom kriminalvården är utformad. En av de viktigaste aspekterna kallas för dynamisk säkerhet. Den dynamiska säkerheten är indelad i olika delar som kallas: teknisk/ fysisk säkerhet, regelverk/ instruktioner/ rutiner, tillgänglig personal och utbildning/ förhållningssätt (ibid). Vad dessa indelningar handlar om är att dels ha ett förberedande säkerhetsarbete och dels ett säkerhetsarbete som är utformat för att skapa förutsättningar för att ingripa då incidenter inträffar. Det förebyggande arbetet ska vara anpassat efter individers enskilda behov och riskbedömningar. Samtidigt ska där också finnas en förståelse för dynamiken kring hur de intagna fungerar i grupper (Ekbom m.fl.). En viktig aspekt i det förebyggande säkerhetsarbetet är att skapa fungerande relationer mellan anställda och intagna. I samband med dessa resonemang nämns Arjen Boins och Max van Duins studie från 1994 om upplopp på anstalter. Här lyfts det fram tre grundläggande orsaker för att ett upplopp ska inträffa. Dessa tre är att intagna berövas något väsentligt, att relationen mellan intagna och personal inte fungerar och slutligen att relationen mellan anstaltens ledning och de intagna bryter samman (Ekbom, m. fl., 2016).

I en studie från Örebro universitet diskuteras förhållningssätt till intagna i form av känslostyrt arbete. I studien gör en indelning mellan ytligt och djupt agerande gentemot klienter. Författarna menar att ett känslostyrt arbete är en stor del av jobbet inom kriminalvården och att varje anställd förr eller senare måste ta ställning i sitt känslomässiga förhållningssätt till de intagna (Nylander, m.fl., 2011). Vidare menar de att ett djupagerande förhållningssätt riskerar att bidra till påfrestningar, stress och utmattning för personalen. Samtidigt bidrar ofta ett mer

ytligt och avståndstagande förhållningssätt till att det uppstår främlingskap och osämja mellan intagna och personal (ibid.). Det djupare förhållningssättet är framförallt vanligt i avdelningar inriktade mot rehabilitering. Det ytligare däremot är mest frekvent förekommande på säkerhetsavdelningar. Författarna till studien menar att det är nödvändigt att finna en balans mellan dessa två förhållningssätt. De anser att anskaffandet av kontaktpersoner för de intagna inom säkerhetsavdelningar kan vara ett bra sätt att skapa goda relationer mellan intagna och personal, för att därmed förebygga incidenter (ibid.).

Under tidigare forskning inkluderas ytterligare en studie från Örebro universitet som handlar om vård av frihetsberövade på olika behandlingshem samordnade av Statens institutionsstyrelse (Ahonen & Degner, 2013). Denna studie fokuserar på effekter av icke-enhetliga arbetsmetoder. Eftersom NTE utför uppdrag åt sådana behandlingshem och då den nämnda studien belyser vård av frihetsberövade ur behandlande perspektiv så inkluderas studien i avsnittet tidigare forskning, trots att den inte avser kriminalvården. Utgångspunkten i studien har varit att studera hur enhetligt personalen arbetar med rehabiliterande metoder, dvs. hur personalen återkopplar till varandra kring hur rehabiliterande åtgärder ska användas. Resultaten från studien indikerar att inom många behandlingshem brister enhetligheten i sådana arbetsmetoder och ritualer som syftar till att stärka sammanhållningen för personalen. I de fall där enhetligheten var som lägst menade författarna till studien, att det saknades förtroende för övriga medlemmar i personalen och förtroende för medlemmarnas arbetsmetoder. Dessa brister riskerar att bidra till färre och sämre kontakter och möten med intagna, Detta riskerar i sin tur att hämma unga klienters rehabilitering (Ahonen & Degner, 2013).

I en studie från Iowa State University (Hochstetler & DeLisi, 2005) studeras olika förklaringar till misskötsamhet hos intagna på anstalter i USA. Utgångspunkten för den studien var en frågeställning om huruvida misskötsamhet på anstalter kan förklaras genom personliga egenskaper som den intagne besitter inför det att frihetsberövandet tar vid eller om misskötsamheter är ett resultat av en frihetsberövande miljö. Studiens resultat indikerar att faktorer som deltagande i fängelsekultur och bevittnande av viktimisering på anstalten kan vara en tydlig förklaring till kommande misskötsamhet. Dock menar författarna att en anstaltsvistelse är en mer individualiserad upplevelse än vad som tidigare framhållits. Subjektiva uppfattningar om att vara intagen spelar enligt dem den avgörande rollen för om misskötsamhet uppstår (ibid.). Med andra ord så menar författarna till denna studie att misskötsamhet bara delvis beror på deltagande i fängelsekulturer. Framförallt beror

misskötsamhet på personliga erfarenheter i samband med att bli frihetsberövad. Det blir därigenom problematiskt att se intagna på anstalt som en homogen grupp som har samma behov och problematik.

2.2. *Transport av frihetsberövade*

De studier som finns om kriminalvårdstransporter är få till antalet och fokuserar framförallt på praktiska frågor i utformningen av arbetet. De studier som inkluderas här har hämtats med hjälp av databaserna discovery och web of science med sökorden prison och transport, och avgränsat till peer reviewed och full text.

Svensson och Montesino (2009) diskuterar transporter av frihetsberövade i relation till förflyttningar i sjukvården. De menar att båda sorternas transporter sker under mycket kontrollerade former. Vidare menar de att transporter inom dessa områden är ett verktyg för att upprätthålla differentiering (Svensson & Montesino, 2009, s. 243). Differentiering innebär i detta sammanhang att man ordnar in olika individer i kategorier. Genom differentiering delas olika typer av frihetsberövade personer in under samma tak med liknande behov, problematik och brottsbelastning (Ibid, s. 243f). Differentiering av individer sker inom alla möjliga typer av organisationer eller myndigheter. Detta sker exempelvis inom sjukvården där man placerar patienter med samma eller liknande behov på avdelningar tillsammans. Ett annat exempel är grundskolan där elever delas in i klasser efter sin ålder. Utan differentiering så skulle exempelvis sjuåriga elever som egentligen borde gå i årskurs ett dela klassrum med femtonåringar som med rådande differentiering skulle gå i årskurs nio. Vidare skulle en patient med ett brutet ben kunna hamna på samma sjukhusavdelning som en cancerpatient. Poängen med att inkludera teorin om differentiering är att diskutera vad kriminalvårdstransporten som verktyg har, kan ha eller bör ha för funktion i förhållande till denna teori. Svensson och Montesino (2009, s. 247f) menar att det första steget i kriminalvårdens differentieringsprocess är att omvandla individer till intagna, dvs. från fria människor till ”fångar”. Därefter följer en rad olika bedömningar och kategoriseringar innan den intagne placeras på en specifik anstalt. Under den tid då den intagne verkställer sitt straff sker kontinuerligt utvärderingar och bedömningar som kan komma att bidra till att en intagen förflyttas. NTE möjliggör säkra förflyttningar, och därmed möjliggör NTE också differentieringsprocessen (Ibid.).

Vidare menar man i studien att under den tid som transporten, differentieringsprocessen, pågår så befinner sig den intagne i ett odefinierat tillstånd. I och med att den intagne förflyttas exempelvis från en anstalt till en annan så förskjuts dennes kategoritillhörighet. Detta kan enligt Svensson och Montesino beskrivas som en objektifierings- eller mortifikationsprocess (Svensson & Montesino, 2009, s. 250f). De som genomför transporten arbetar parallellt med en yttre resa, dvs. en geografisk förflyttning, och en inre resa. Transportpersonalens arbete med den inre resan beskrivs som samtal med den intagne som inte har ett uttalat syfte att förändra eller rehabilitera. Snarare handlar det om att hantera situationen och förbereda den intagne för vad som väntar vid resans slutdestination. Det viktigaste för transportpersonalens förhållningssätt till klienter är att de visar att de är tillgängliga att prata om vad som helst med klienten (ibid.).

Lasthuizen och Paanakker (2016) diskuterar ”work place aggression” i sin studie på ämnet transporter av frihetsberövade i Nederländerna. ”Work place aggression” definieras i deras studie som beteenden från de intagna som syftar till att skada transportpersonal, och situationer som personalen vill undvika. De inkluderar både fysiska och psykologiska aspekter i sin definition. De menar att ”workplace aggression” är frekvent förekommande i den offentliga sektorn. Den innebär en stor risk för negativa konsekvenser både på samhälls- och på individnivå. Exempel på negativa konsekvenser som anges är psykisk ohälsa och utbrändhet för personal, försämrad arbetsmoral, en ökad risk för framtida våldsbeteende och ett minskat förtroende för offentligt anställda. Dessutom menar de att alla dessa faktorer riskerar att samspela för att försämra de anställdas prestationer (ibid.). Lasthuizens och Paanackers slutsatser handlar om att ursprunget till våldsamma och hotfulla situationer i samband med frihetsberövade står att finna i transportpersonalens relationer till de intagna. De utgår från en modell där ett säkerhetsinriktat förhållningssätt till de intagna ställs i relation till ett rehabiliterande förhållningssätt. De menar att de flesta anställda har en attityd som bygger på att skapa goda relationer med de intagna. Studiens resultat indikerar att hotfulla situationer uppstår i första hand när transportpersonal har en attityd gentemot de frihetsberövade som innebär en brist på respekt och en ”du får vad du förtjänar-attityd”. Dessutom menar de att kvinnlig transportpersonal generellt sett lyckas bättre med att bygga goda relationer till de intagna. De anser därför att det finns ett behov av att öka mångfalden i rekrytering av transportpersonal (Lasthuizen & Paanakker, 2016).

3. Teoretisk utgångspunkt

I detta avsnitt presenteras den teoretiska utgångspunkten som tillsammans med studiens empiri och tidigare forskning ska ligga till grund för diskussion och slutsatser. Den teoretiska utgångspunkten i denna studie är rutinaktivitetsteorin. Detta är en flitigt använd teori bland annat inom brottsförebyggande diskussioner. Rutinaktivitetsteorin (Cohen & Felson, 1998, s. 314f) kommer att användas som underlag för en diskussion kring det handlingsutrymme som Kriminalvårdens transportpersonal förfogar över samt hur det motiveras. Rutinaktivitetsteorin anger förutsättningar för att brott ska kunna begås. Den kan samtidigt användas för att förhindra att brott begås. Den brottslighet som avses i den här uppsatsen utgörs av incidenter, våldsamma eller hotfulla situationer och rymningsförsök under transporter och som transporttjänstens säkerhetsarbete inriktas mot.

3.1. *Rutinaktivitetsteorin*

I diskussioner om brottsprevention brukar ofta rutinaktivitetsteorin tas upp. Denna teori går ut på att förklara brottsligheten som en följd av vardagslivets rutiner. Genom att förändra vissa faktorer i vardagen, våra rutinaktiviteter, kan man vidare enligt denna teori påverka brottslighetens omfattning. De påverkbara rutinaktiviteterna är indelade i tre huvudsakliga förutsättningar. Dessa tre förutsättningar är en motiverad förövare, ett lämpligt objekt och avsaknad av kapabla väktare. För att ett brott ska begås måste alla dessa tre förutsättningar föreligga. Tar man bort en av förutsättningarna minskar risken för att ett brott begås och omvänt ökar risken för brott om en eller flera av förutsättningar tillkommer (Cohen & Felson, 1998, s. 314f). Anta att en kriminalvårdstransport genomförs med dömd gärningsman som vi anser vara en motiverad förövare. Om den intagne kan röra sig obehindrat och skulle kunna med våld rymma till frihet så uppstår ett lämpligt objekt. Om det därtill finns en avsaknad av kapabla väktare så uppstår ett brottstillfälle. Skulle någon av de tre förutsättningarna motiverad förövare, lämpligt objekt eller avsaknad av kapabla väktare elimineras så skulle man kunna minimera risken för brottslighet.

Ofta delas brottsförebyggande åtgärder in i termer av social och situationell brottsprevention. Den sociala inriktningen syftar till åtgärder som påverkar människors sociala miljöer både på individ- och samhällsnivå. Situationell brottsprevention däremot handlar om åtgärder som förväntas påverka brottstillfällena och möjligheterna att begå brott (Sarnecki, 2015, s. 103f).

Man skulle kunna säga att brottsförebyggande åtgärder som inriktar sig mot rutinaktivitetsteorins förstnämnda förutsättning (en motiverad förövare), det vill säga interventioner som ska påverka brottsbenägenheten, hamnar i kategorin social prevention. Åtgärder som ska påverka brottsobjektets lämplighet handlar däremot om situationell brottsprevention. Förutsättningen avsaknad av kapabla väktare kan å andra sidan handla om både social och situationell brottsprevention (ibid.).

I denna studie används rutinaktivitetsteorin och uppdelningen i situationell och social brottsprevention i diskussionen kring det förebyggande säkerhetsarbete som används av NTE. Indelningen av brottsförebyggande åtgärder i kategorierna sociala, situationella eller båda delarna har anknytning till det handlingsutrymme som Kriminalvårdens transportörer har. Hur detta motiveras kommer att diskuteras i förhållande till denna uppdelning samt till rutinaktivitetsteorin.

4. Metod

4.1. *Val av metod*

Metodvalet i det här examensarbetet baserats på studiens syfte, det vill säga att studera de anställdas syn på säkerhetsaspekter som man tar hänsyn till i det dagliga arbetet på NTE. Studiens underlag för analys består av de intervjuade personernas subjektiva uppfattningar av verkligheten. Intresset ligger i att studera individen och dennes syn på hur omvärlden är beskaffad (Backman, 2016, s. 55). Intresset för det subjektiva motiverar en studie med ett kvalitativt förhållningssätt. Ett sådant förhållningssätt ställer nämligen just frågor om individens egna tolkningar. Till skillnad från mer traditionella förhållningssätt, då individen snarare ses som en betraktare av en mer eller mindre objektiv verklighet, hamnar här individen och dennes uppfattningar av verkliga situationer i fokus (Backman, 2016, s. 56). Vidare innehåller detta examensarbete en induktiv ansats, i motsats till deduktionism. Det innebär att studien inte initialt lägger vikt vid problemformuleringar och hypoteser som ska prövas. I stället är det själva empirin, det vill säga den kunskap som produceras genom intervjuerna, som utgör underlaget för teorier och hypoteser (ibid.).

Studien utgörs av explorativa intervjuer, i motsats till hypotesprövande intervjuer. Explorativa intervjuer är generellt sett mindre strukturerade (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 121f). Syftet med intervjuerna är att få så mycket kunskap som möjligt om ämnet inför en kommande diskussion och analys.

Semistrukturerade intervjuer innebär att det inför intervjun finns ett antal formulerade frågor, som fungerar som ett schema inför intervjun (Bryman, 2008, s. 206). Ordningen i vilken frågorna ställs kan dock variera och anpassas efter intervjusituationen. Dessutom ställs under semistrukturerade intervjuer ofta öppna frågor av allmän karaktär. Detta öppnar för möjligheterna att ställa följdfrågor och gå in på djupet inom vissa diskussionsområden (Ibid.).

Valet av metod för detta examensarbete medför att studiens resultat består av subjektiva uppfattningar om olika företeelser och fenomen inom Kriminalvårdens transportverksamhet. Om inriktningen istället varit mer kvantitativ, använt sig av strukturerade intervjuer med svarsalternativ som snabbt kan kodas in och med formulerade hypoteser som ska prövas, skulle studien däremot ha kunnat ge mer precisa och objektiva resultat. Samtidigt skulle dock

fler respondenter ha varit önskvärt att inkludera för att göra analysen i denna uppsats mer uttömmande.

Valet av metod för denna studie motiveras av att studien ska ha ett tydligt fokus på hur de anställda upplever sin arbetssituation och sin trygghet. Den kvalitativa ansatsen ger dessutom möjligheten att upptäcka nya fenomen hos Kriminalvårdens transportverksamhet. Eftersom forskningsunderlaget inom denna verksamhet är så pass ringa så anses en kvalitativ ansats och ett explorativt förhållningssätt vara mest lämpligt.

4.2. *Förförståelse och forskarroll*

Förförståelse är någonting grundläggande, något som alltid finns då vi ska tolka texter. Vi har våra personliga erfarenheter, fördomar eller bilder av hur verkligheten ser ut. Dessa fungerar som faktorer av hur vi uppfattar och tolkar det som studeras, vilket gör det en exakt rekonstruktion av författarens budskap omöjlig (Bergström & Boréus, 2012, s. 31f). Eftersom jag själv under min studietid har en timanställning på NTE så har jag flera personliga erfarenheter av ämnet för studien. Detta påverkar i hög utsträckning min förförståelse och kan riskera att påverka min tolkning av studiens resultat. För att stärka kvaliteten i detta arbete strävar jag efter att vara så transparent som möjligt kring hur studien har genomförts. Detsamma gäller hur resultaten har tolkats samt vilka prioriteringar och överväganden som gjorts.

Forskarens integritet har viktig betydelse för forskarrollen, dels för att förstärka vetenskaplig kvalitet och dels för att bibehålla oberoende i forskningen. Forskningens oberoende kan hotas från olika håll. Detta kan ske dels från den eller de aktörer som finansierar en studie och dels från deltagare i studien. Sådan påverkan kan bidra till att vissa resultat betonas eller prioriteras på bekostnad av andra (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 111f). Eftersom jag med min anställning på NTE har personliga band till flera medarbetare som är anställda på NTE region Stockholm har anställda där exkluderats från urvalet av intervjudeltagare. I och med detta minskar alltså möjligheten till några personliga band mellan mig som forskare och de intervjuade som studiedeltagare. De band som funnits har hanterats genom ett förhållningssätt som gått ut på att vara så objektiv som möjligt och hålla en professionell distans till de intervjuade. Vidare på samma sätt som i samband med förförståelse har jag haft en strävan efter transparens i förhållande till studiens syfte.

4.3. Urval av intervjudeltagare

Urvalet av intervjudeltagare i denna studie har delvis varit målstyrt men även till viss del ett bekvämlighetsurval. Det är vanligt i just kvalitativa studier att använda sig av ett målstyrt urval. Ett sådant urval innebär att låta frågeställning och syfte avgöra vilka enheter eller individer som ska studeras. Utmärkande för målstyrda urval är att de ofta görs på flera nivåer (Bryman, 2011, s. 350f). I denna studie har ett urval gjorts genom att först välja ut avdelningar inom NTE. Därefter har en ytterligare avgränsning gjorts till enskilda anställda inom dessa avdelningar.

Urvalet har varit målstyrt i den meningen att studiens frågeställningar har styrt valet av intervjudeltagare mot anställda inom NTE. Ett bekvämlighetsurval har tillämpats i samband med vilka anställda som valts ut. Bekvämlighetsurval innebär att en forskare inkluderar de intervjudeltagare som finns att tillgå för stunden. En nackdel med denna form av urval är att det blir svårt att generalisera de svar som kommer från de intervjuade som representativa för alla anställda inom NTE (Bryman, 2008, s. 194f). Denna studie har dock ett explorativt förhållningssätt som syftar till att studera enskilda anställdas upplevelser av arbetet. Då tillgången på intervjudeltagare varit något begränsad har bekvämlighetsurvalet ansetts vara adekvat. De som har ställt upp som intervjudeltagare har alla varit anställda på NTE mellan och stationerade i Örebro, Västerås och Uppsala.

En ytterligare vanlig form i kvalitativa studier är sannolikhetsurval, även om sådana är mer frekvent använda i studier med kvantitativ ansats. Den här sortens urval är i första hand aktuellt om studien syftar till att generalisera resultaten till en större population (Bryman, 2008, s. 350), vilket inte är fallet i denna studie. Om denna studie i stället hade intresserat sig för att få Kriminalvårdens transportörers samlade bild av olika fenomen i arbetet så hade ett sannolikhetsurval varit att föredra. Eftersom den här studien syftar till att ta reda på vad arbetet innebär i praktiken så anses emellertid ett målstyrt urval vara passande.

4.4. Tillvägagångssätt

Totalt har det genomförts sex intervjuer med olika anställda på NTE, region mellan. Intervjuerna varade i cirka 30-45 minuter vardera och spelades in med ljud. En viktig del av tolkningsprocessen och analysen av intervjuerna var transkribering av intervjuerna. Karlsson och Pettersson (2006) menar att transkribering kan, om man tillåter den, vara mer än en

bisyssla som går ut på att överföra talade ord till skrivna. Den kan fungera som en metod att förstå det som sägs under en intervju. Att transkribera kan alltså spela en roll i tolkningen av vad, hur och varför det som sägs under intervjun har sagts (Pettersson & Karlsson, 2006, s. 71f), och det har varit en viktig del av tillvägagångssättet i den analys som ingår i denna uppsats.

Vid transkribering blir det viktigt att göra en avvägning över vad i det muntliga materialet som ska bevaras för att samtidigt göra texten läsbar. Man bör med andra ord reflektera över om verkligen allt som sägs ska skrivas ner. T.ex. kan man fundera på om enstaka upprepningar, stakningar, skratt eller olika typer av talspråk ska exkluderas (ibid.). I denna uppsats har det mesta av det talade ordet bevarats, även om vissa enstaka talade ord har exkluderats. Detta i så fall på grund av att de ansetts överflödiga eller ohörbara. Exempelvis har vissa korta förtydliganden från min eller intervjudeltagarens sida exkluderats. Detsamma gäller ohörbara partier där jag och intervjudeltagaren talat i mun på varandra.

4.5. *Analysmetod*

Studiens resultat ska redovisas i form av citat under rubriken resultat, efter en tematisk analys. En tematisk analys går ut på att identifiera teman, och eventuella subteman i intervjupersonernas olika utsagor. Dessa teman är ett resultat av en noggrann och upprepad genomgång av de genomförda intervjuerna (Bryman, 2008, s. 528). De utgör grunden för en kommande diskussion där resultaten ska relateras till studiens teorier. Grunden för den tematiska analysen består av en analys av narrativet i intervjuerna. Detta innebär att de olika teman som ska analyseras är baserade på meningen och innehållet snarare än det språkliga i intervjusituationen (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 268). Genom att intressera sig för narrativet skapas möjligheten att identifiera olika berättelser under intervjusituationer. Även om berättelserna inte lämnas spontant så kan de konstrueras och göras sammanhängande i efterhand (ibid.). De olika teman som ska presenteras under avsnittet resultat och analys kommer att bestå av en samlad bild av de spridda utsagor som getts under intervjuerna. De kategoriseras efter studiens frågeställningar. De olika intervjudeltagarna utsagor kommer att ställas mot varandra inom ramen för respektive tema. För att intervjudeltagarna ska identifieras i största möjliga mån så delas inga teman in baserade på individer som deltar i studien.

4.6. *Etiska överväganden*

De etiska överväganden som gjorts inför denna studie är i enlighet med Vetenskapliga rådets (2004) forskningsetiska principer för humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning. De överväganden som gjorts baseras på två huvudprinciper: forskningskravet och individskyddskravet. Inom ramen för det sistnämnda huvudkravet har hänsyn tagits till fyra ytterligare principer, nämligen informationskravet, nyttjandekravet, samtyckeskravet och konfidentialitetskravet (ibid.) Nedan följer en redogörelse för dessa krav, eller principer, och därefter redovisas hur dessa etiska aspekter har inkluderats i den här studien.

Inom samhälls- och beteendevetenskaplig forskning måste forskningskravet vägas mot individskyddskravet. Det innebär att det krav som ställs på forskaren att forskningen håller hög kvalitet och att kunskaper om ämnet fördjupas och förbättras inte får kollidera med samhällsmedborgarnas integritet. Med andra ord så ska individer inte behöva lida psykisk eller fysisk skada för att kvalitet i ett forskningsprojekt ska upprätthållas (Vetenskapliga rådet, 2004).

Informationskravet handlar om att forskaren ska informera studiedeltagaren om de villkor på vilka personen i fråga deltar i studien. Information som bör förmedlas inför deltagandet, på ett mer eller mindre ingående sätt, handlar om att deltagandet är frivilligt och kan avbrytas samt vad studien och deltagandet har för syfte (Vetenskapliga rådet, 2004).

Samtyckeskravet handlar om att deltagare i en studie samtycker till deltagandet. Detta krav är framförallt problematiskt i de fall informationslämnare är omyndiga, och tillstånd från vårdnadshavare därför ska inhämtas. Detsamma gäller då uppgifter av särskilt känslig natur ska behandlas. Inom ramen för samtyckeskravet ingår även förutsättningen att en uppgiftslämnare har rätt att avbryta sitt deltagande när som helst. En uppgiftslämnare har också rätt att i efterhand exkluderas från studien om det skulle vara önskvärt (Vetenskapliga rådet, 2004).

Konfidentialitetskravet handlar i stora drag om att den som deltar i en studie ska vara anonym. Vidare ska personuppgifter och liknande som kan identifiera en person förvaras och lagras på ett sätt så att uppgifterna inte blir tillgängliga för obehöriga. Detta gäller i synnerhet uppgifter av känslig natur men även andra personuppgifter ska hållas anonyma i största möjliga mån. Risken för identifiering ska vägas mot det uppskattade värdet av tillskott på kunskap.

Åtgärder ska vidtas för att dölja detaljer som kan användas för att identifiera en intervjuperson (Vetenskapliga rådet, 2004).

Avslutningsvis nämns *nyttjandekravet* som går ut på att beskriva hur insamlad information, kunskap och data får respektive inte får behandlas. Huvudprincipen är att den kunskap som utvinns av en intervjudeltagare inte får utnyttjas för något annat syfte än forskningsändamål. Kunskapen får t.ex. inte användas för kommersiella ändamål eller som underlag för beslut som direkt kan påverka den enskilda individen. Ett exempel på det sistnämnda skulle kunna vara om information som framkommer under en intervju skulle leda till någon form av vård med tvångsomhändertagande, Vetenskapsrådet (2004).

Inför de intervjuer som denna studie omfattar har alla deltagare informerats om sin roll i studien och studiens syfte, så som nyttjandekravet anger. I enlighet med informationskravet och samtyckeskravet har information lämnats om att medverkan är frivillig och går att avbryta. Något formellt samtycke i skrift har inte inhämtats, eftersom studien inte har bedömts behandla uppgifter av känslig natur. Ett muntligt samtycke har därmed ansetts vara lämpligt. I enlighet med konfidentialitetskravet har deltagarna försäkrats om anonymitet. Dessutom har lämnade uppgifter som gör identifikation av deltagaren möjlig exkluderats. Exempel på sådana uppgifter är hur länge man varit anställd inom Kriminalvården, vilken transportenhet man tjänstgör vid och vilka tidigare anställningar man har haft inom myndigheten.

4.7. *Vetenskaplig kvalitet*

I diskussioner om vetenskaplig kvalitet är validitet och reliabilitet två nyckelbegrepp. Validitet avser om studien verkligen mäter vad den avser att mäta. Begreppet reliabilitet har att göra med om studien kan replikeras med samma resultat (Tiby, 2006, s. 52). Dessa begrepp härstammar från kvantitativa studiemetoder. De kan få en något annorlunda innebörd med en kvalitativ inriktning. Validitetsbegreppet kan bytas mot *credibility* som avser trovärdigheten i studiens utgångspunkter, tolkningar, tillvägagångssätt och slutsatser. Begreppet reliabilitet i sin tur byts ut mot *dependability*, och det handlar om huruvida de aktuella tolkningarna har en anknytning till studiens empiri (ibid.). För att säkerställa kvaliteten i denna studie har en systematisk genomgång av det aktuella kunskapsläget inom ämnet gjorts. I och med denna genomgång har en teoretisk ram om förhållningssätt gentemot intagna och kollegor inom kriminalvård infogats i studien.

Vidare har de resultat och slutsatser som studien lett till under studiens gång haft koppling till syfte och frågeställningar. Tolkningar av studiens empiri är subjektiva och skulle ha kunnat se annorlunda ut om en annan forskare hade granskat materialet, förutsatt att denne haft samma teoretiska utgångspunkter, syfte och frågeställning. För att minimera risken för alternativa tolkningar har det under tolkningsprocessen legat ett fokus på det innehållsmässiga i det som sagts, snarare än hur eller under vilket tonläge som materialet anskaffats.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt presenteras resultat från de sex intervjuer som gjorts i denna studie under de olika kategorier som baseras på studiens frågeställningar och teoretiska utgångspunkter. Resultaten kommer att presenteras i text och illustreras med vissa citat ur intervjumaterialet. Då citat återges betecknas den personen gjort intervjun med ”ip” (intervjuperson, dvs. den som intervjuar) medan den intervjuade är ”id” (intervjudeltagare).

5.1. *Arbetsuppgifter*

Intervjudeltagarna är överlag samstämmiga om vilka arbetsuppgifter som ingår i deras anställningar på NTE, även om det uttrycks och kan tyckas uppfattas på olika sätt från person till person. Vissa intervjudeltagare menar att det klientnära förhållningssättet skiljer sig i stora drag mot det förhållningssätt som används inom häkten och anstalter. Andra däremot anser att det är i princip samma arbetssätt. Intervjudeltagarna är överens om att en stor del av arbetsuppgifterna går ut på att skapa goda relationer till de intagna, dock inte primärt i rehabiliterande eller återfallsförebyggande syfte. I stället anses det relationsfrämjande arbetet vara en del av de säkerhetsförebyggande åtgärderna, dvs. åtgärder som syftar till att motverka benägenheten att begå brottsliga handlingar. I arbetet med att söka stärka relationer till intagna ingår att föra dialoger och att lära känna varandra, under förutsättning att sådant är önskvärt från klientens sida. Nedan följer ett antal citat från intervjumaterialet som illustrationer av intervjudeltagarnas bild av de klientnära arbetsuppgifterna:

(ID = intervjudeltagaren, IP=intervjupersonen, dvs. den som intervjuar).

ID: ”Nu har vi ännu mera klientnära arbete. Nu har vi dem tätt inpå oss hela tiden i bilen. På ett häkte är dom inlåsta. Det är bara när dom går ut och hämtar frukost, lunch och middag eller har nå andra problem dom vill få hjälp med som dom påkallar uppmärksamhet.”

ID: ”Ja det blir ju skillnad, vi har inget behandlingstänk. Det är säkerhetstänk, hela tiden säkerhetstänk. Det är ju bevakning. Hela tiden bevakning. Bevakning, säkerhet. Prata med dem som på bönders vis. Och försöka komma in på deras... ja, precis som du pratar med vanligt folk, om de vill prata med dig. Det är inte säkert. Så att det är inga konstigheter. Men du kan inte gå och bete dig märkvärdigt för att du har uniform på dig.”

ID: ”Sen är det ju, vi har ju inte ett behandlande arbete i bilen som man kanske har på häkte. Vi åker från punkt a till punkt b, och sen ser vi inte dem mer”.

IP: "Finns det någon mån av behandlande inom transporttjänsten som du ser det?"

ID: "Jo men man har ju ändå den där kontakten man har med dem, och man kan försöka påverka positivt. När man väl sitter i bilen, och kanske försöka få dem på bättre vägar och det, men det blir ju inte under en längre period. Men det är ju de där samtalen man har med dem, och man kanske kan stötta om de vill prata om det. Man får vara en medmänniska helt enkelt, men en del säger ju ingenting, så det blir ju inte att nu ska vi köra ett behandlingssamtal."

Lasthuizen och Paanakker (2016) betonar i sin forskning vikten av att bibehålla goda relationer mellan transportpersonal och intagna för att undvika hotfulla eller våldsamma situationer. Att förhålla sig med öppenhet och ge utrymme för dialog i förebyggande syfte är någonting som förefaller naturligt i arbetssättet för deltagarna i denna studie. Flera av intervjudeltagarna påpekar även vikten av olika typer av interna nödvärnsutbildningar som nödvändiga för säkerhetsarbetet. Dessa utbildningar fungerar som en trygghet för de anställda så att de ska veta hur de bör agera vid incidenter. För att undvika att våldssituationer uppstår är den generella uppfattningen dock att sådana går att förebygga genom öppenhet och ett relationsbyggande arbete.

Hur intervjudeltagarna uttrycker att de instrueras i det klientorienterade arbetet varierar lite mellan dem. Generellt upplever de dock att man i första hand instrueras inom fysisk säkerhet men betydligt mindre inom relationsbyggande arbete. Dessutom upplever flera av intervjudeltagarna att de har eller att de tidigare har haft kollegor med en negativ inställning och attityd som har förvärrat relationer mellan transportpersonal och intagen. Att ha en positiv attityd eller inställning till de intagna beskrivs som någonting som man helt enkelt bär med sig naturligt. Man anser också att de som rekryterar personal gör ett bra arbete med att hitta rätt personer, dvs. sådana som har en positiv attityd.

Nylander, Lindberg och Bruhn (2011) beskriver för- och nackdelar med ett djupt eller ytligt känslomässigt förhållningssätt gentemot intagna på olika typer av anstalter. De menar att olika förhållningssätt lämpar sig gentemot olika typer av klienter beroende på typ av klient och anstalt. De menar vidare att ett djupare förhållningssätt riskerar att bidra till stress eller känslomässig utmattning för personal. Ett ytligt förhållningssätt medför däremot ofta osämja, främlingskap och konflikter gentemot intagna (ibid.). De potentiella negativa konsekvenserna av ett ytligt känslomässigt förhållningssätt tycks intervjudeltagarna i den här uppsatsen vara medvetna om. Vid upprepade tillfällen belyser de nämligen vikten av att vara en medmänniska gentemot klienter. Flera uttrycker dessutom att detta är en nödvändig förutsättning för att klara av arbetet och att det krävs att det är ett naturligt personlighetsdrag.

Ekbohm, Björkegren och Nygren (2016) syftar i sin diskussion om dynamisk säkerhet dels på fysisk säkerhet i form av förebyggande åtgärder som ska minska de intagnas rörlighet och dels på kompetens hos de anställda för hur incidenter och våldsamma situationer ska hanteras. De menar att dessa är grundläggande delar av säkerhetsarbetet. De belyser även vikten av fungerande relationer. De menar att brister i relationer mellan intagna och kriminalvården är avgörande för huruvida hotfulla eller våldsamma situationer riskerar att uppstå (ibid.). Hos deltagarna i denna studie finns en genomgående uppfattning om att både den fysiska säkerheten, i form av t.ex. hand- och midjefängsel, och det relationsinriktade förhållningssättet som säkerhetsförebyggande åtgärd bör samspela för att säkerställa Kriminalvårdens transporter.

Riskerna för våldssituationer eller rymningsförsök under transporter hanteras genom att minimera rutinaktivitetsteorins tre förutsättningar för att brottslighet ska kunna begås, dvs. en motiverad förövare, ett lämpligt objekt och avsaknad av kapabla väktare (Cohen & Felson, 1998, s. 314f). Genom att tillämpa olika nivåer av hand- eller midjefängsel påverkas brottstillfället, dvs. den situationella aspekten av brottsförebyggande åtgärder. Därigenom minskas möjligheten till utövande av våld eller rymningsförsök. Den sociala preventionen hanteras genom ambitionen att minska benägenheten till brottslighet genom ett humant bemötande och samtal. Genom denna typ av relationsinriktade förhållningssätt så kan en intagen göras till en potentiellt mindre motiverad förövare. Anskaffandet av kapabla väktare påverkas både på situationell och social nivå Detta sker genom olika typer av interna utbildningar som är nödvärnsinriktade och olika slags av samtalsövningar. Samtalsövningar förefaller dock enligt flera deltagare i studien vara prioriterade i mindre utsträckning. Förmågan att kunna samtala med de intagna anses nämligen vara någonting som finns naturligt hos de anställda på NTE.

5.2. *Handlingsutrymme*

Inför ett uppdrag har transportpersonalen på NTE tillgång till ett visst informationsunderlag om de klienter som ska transporteras. Intervjuresultatet som berör denna studies andra frågeställning, nämligen om transportpersonalens handlingsutrymme och hur olika beslut motiveras, har avgränsats till att beröra skilda typer av beslut kring informationsunderlag och hur information om klienter och transporter bör hanteras. Informationsunderlaget kan ge en fingervisning om hur man planerar att förhålla sig till en intagen. Av vad som framkommit av

intervjuerna i studien så kan detta informationsunderlag variera i stor utsträckning och omfattning mellan olika klienter. Andra typer av beslut och avvägningar kommer att nämnas under resultat men de kommer inte att analyseras i detalj. Denna avgränsning beror dels på att flera olika uppfattningar om informationsförmedling har uttryckts i intervjuerna och dels på variationer i hur informationsunderlag är utformat mellan olika klienter.

Vad som framgår efter att ha gått igenom intervjumaterialet är att oavsett hur pass utförlig eller bristfällig en säkerhetsbedömning är så har transportpersonalen som utgångspunkt att bemöta alla intagna på ett likartat sätt. Ofta beror variationerna i säkerhetsbedömningar på vilken myndighet som har beställt en transport. Flera av intervjudeltagarna anser att informationsunderlaget är mer tillförlitligt och utförligt när det gäller transporter av kriminalvårdsklienter än när det gäller transporter för externa myndigheter. Intervjupersonerna uttrycker att det är viktigt att vara tydlig och ha ett humant bemötande oavsett vad som står på en säkerhetsbedömning. Vissa av deltagarna i studien menar att en säkerhetsbedömning som inte är tillräckligt utförlig kan påverka säkerheten under transporten, om än i relativt låg utsträckning. Följande citat ur intervjumaterialet kan ge en bild av hur olika säkerhetsbedömningar kan variera:

(ID=Intervjudeltagare, ID=Intervjuperson, dvs. den som intervjuar)

ID: "Om man vill så kan man ju ringa runt och kolla allt, verkligen. Så man kan få hur mycket information som helst om man ringer till alla som har varit involverade i beställningen."

IP: "Okej, är det någonting av dom förebyggande åtgärderna som du tycker borde förändras?"

ID: "Oj vad svårt. Ja det är väl om det är en högrisksklient, så borde vi få mer information direkt från underrättelsetjänsten. I stället för att vi ska behöva söka informationen. Det vore uppskattat om vi kunde få några rader från dom."

IP: Vad är det för beslut man gör innan utsättning?

ID: Ja, det är ju det som finns i databaserna och den information, förhandsinformation som vi har tillgång till på olika sätt. Och vad jag har uppfattat har våra kriminalvårdsklienter så är det ganska bra dokumenterat då, men när det gäller handräckningar har vi inte alls samma bakgrundsinformation. Jag tror inte det.

IP: Är det ett problem?

ID: Ja, det beror ju på om man pratar med de erfarna. Men det kan bli ett problem, absolut. Sen säger man att man ska öppna upp mera och att sekretessen från läkare osv. ska bli tillgänglig. Men det kan säkert bli skarpa lägen som blir annorlunda mot våra kriminalvårdsklienter.

IP: "Men kan du känna ibland att informationsunderlaget är knappt i den utsträckningen att det påverkar din trygghet?"

ID: "Inte alltid, men det har varit så på behandlingshem och så. Då är det svårare att få en bild av klienten."

IP: "Just det, för externa myndigheter?"

ID: "Och sen brukar man få ännu mer från polisens körningar, och det kommer ju öka. Då får vi dem i ett tidigare skede och det betyder att de kanske är mer att de inte vill åka. Så det kan bli mer att vi får dra in dem i bilar, att det ökar. De kanske mår lite sämre i och med att polisen har tagit dem tidigare. Men det gäller för olika behandlingshem säger att det är inget problem där, och sen får man reda på nåt mer där. Och ibland kan det vara att man vill mörka någon händelse också. Så nu har det nya kommit att om vi ska köra en LVM eller LVU så ska de göra en bedömning."

IP: "Just det, hur funkar det? Funkar det bra?"

ID: "Ja lite så och så, jag har inte varit med så många dagar när det varit så, men ibland har de inte skrivit orsaken till att en misstanke finns för t.ex. rymning. Och det finns. Man fick inte reda på mer än lite grann om hot och våld. Man kunde ha skrivit att på grund av det här och så vidare. Det är det som måste finnas med om vi ska köra, en risk för rymning eller att det finns hot och våld. Annars ska inte vi köra de klienterna. De flesta klienterna kanske har haft nåt sånt bakom sig."

De olika beslutssituationer som transportpersonalen kan ställas inför i arbetet uttrycks någorlunda varierande från person till person. I stora drag så handlar besluten om vilken besättning som är bäst lämpad för en viss transport, vilka vägval som ska göras, hur överlämningar och hämtningar ska gå till samt hur information om en aktuell transport ska överföras. Mellan transporter, häkten och anstalter samt dessutom externa myndigheter som behandlingshem eller Migrationsverket råder vissa meningsskiljaktigheter och en viss otydlighet kring hur information ska överföras och vilken information som är relevant. Ett exempel på detta är angående huruvida vissa typer av incidenter bör rapporteras skriftligt i ett incidentrapporteringsystem som heter ISAP eller inte. Flera intervjudeltagare uttrycker att det är upp till den enskilda transportpersonalen att avgöra vad som är relevant att rapportera och menar att det inte finns någon bestämd mall eller tydliga riktlinjer för vad som ska rapporteras om som en incident. Nedan följer några citat hämtade från intervjumaterialet som illustrerar det subjektiva i de olika bedömningar som ska ligga till grund för att säkerställa framtida transporter:

(ID=Intervjudeltagare, IP=Intervjuperson, dvs. den som intervjuar)

IP: "Händer det ofta att man skriver om incidenter med klienter?"

ID: "Ja då har du ju, så här då. Vi är ju olika alla. Vi skriver olika mycket och lite. En del kanske tycker att det kan vara hemskt om man gapar och skriker lite. Om du har jobbat i x antal år, som jag då, så kanske jag tål(mer), och har en högre skala här. Så det är ju hur stressnivån ligger på dig själv. Många skriver lite om sånt som jag kanske tycker är en skitsak, det glömmet vi va. Det är upp till en själv."

IP: "Men., du ser det inte som ett problem att många skriver om olika typer av händelser?"

ID: "Nej. Det är ju upp till dom om man säger.. hur dom känner. Jag kan inte styra över andra personer. Vi har ju olika mentalitet hur vi känner. Så det är... ja... Det finns ingen mall för vad vi ska skriva och vad vi inte ska skriva."

ID: "Ja, det är muntligt, vi slarvar ju på det. Vi har ju möjlighet att skriva på färdhandlingar om det är någonting, och då har man ju möjlighet att skriva om det är någonting bra också. Man rapporterar muntligt till vakthavande befäl och ja till den som tar emot på inskrivningen och är det något särskilt så säger man till besättningen som ska hämta sen. Men det är inte alltid det görs. Långt ifrån. Så ibland kommer man och ska hämta och då är dom arga som bin och, ja då har det hänt någonting i bilen förstås. Tyvärr så det kan göras mycket bättre. Att man har som rutin att dom som hämtar ska eller dom som lämnar ska ha som rutin att dom ska ropa upp till den besättningen som har kört innan, till exempel."

Ahonen och Degner (2013) diskuterar i sin rapport vikten av enhetlighet i arbetsmetoder och hur man återkopplar inom personalen inom olika typer av behandlingshem. De lyfter fram de negativa konsekvenser som inkonsekventa arbetssätt kan medföra. Bland dessa nämns att kollegor får sämre förtroende för varandra och varandras arbetsmetoder. Detta kan enligt rapporten komma att hämma rehabiliteringsprocessen för intagna (Ahonen & Degner, 2013). Som tidigare nämnts och som de valda citaten under temat handlingsutrymme illustrerar så kan ofta återkoppling kollegor emellan om information rörande olika intagna skilja sig i stor utsträckning. Detta är beroende dels på att olika myndigheter delar med sig av olika grader av information och dels på att transportpersonalen väljer att rapportera incidenter i varierande utsträckning. Denna analys är inte tillräckligt avancerad för att avgöra hur stor inverkan på arbetsförhållanden och säkerheten under transporter som rutinerna kring underrättelse har. Den öppnar dock för en frågeställning angående huruvida rutiner för informationsöverföring bör ses över. Sett till rutinaktivitetsteorins förutsättning om avsaknad av kapabla väktare som prediktor för brottslighet (Cohen & Felson, 1998, s. 314f) aktualiseras frågan huruvida personal med ett ofta otillräckligt informationsunderlag utför transporter av frihetsberövade verkligen har rätt förutsättningar att vara kapabla väktare.

5.3. *Syn på förändring*

Resultaten som tematiseras i det här avsnittet om syn på förändring avgränsas till diskussioner som berör tidigare nämnda teman under resultat, dvs. till diskussioner om arbetsuppgifter i form av förhållningssätt till klienter och informationsöverföringar inför och efter transporter. Dessa teman diskuteras i samband med studiedeltagarnas syn på de lagändringar som trädde i kraft den första april 2017 och de förändringar i arbetsförhållanden som NTE står inför.

Flera intervjudeltagare befarar att andelen våldssituationer och rymningsförsök kommer att öka i samband med övertagandet av handräckningstransporter. Med detta sagt uttrycks emellertid inte någon påtaglig oro i samband med de anställdas syn på förändring. Några av intervjudeltagarna uttrycker att det kommer att ställas högre krav på de anställda att hantera hotfulla eller eventuellt våldsamma situationer. Andra anser däremot att det inte är någon betydande skillnad mot tidigare. Nedan följer citat ur intervjumaterialet som syftar till att illustrera de anställdas inställning till övertagandet av handräckningstransporter:

(ID=Intervjudeltagare, IP=Intervjuperson, dvs. den som intervjuar)

ID: "Men jag tror att det här kommer att gå galant. Framförallt behöver vi tillräckligt många personal så vi kan ro det här i land."

IP: "Tror du inte att om det blir en annan typ av klienter, att det ställs andra krav på dig som transportpersonal?"

ID: " Jo, jo, herregud"

IP: " hur ställer du dig inför det?"

ID: "Nej, men jag är rustad för det. Våra uppdragsgivare har ju varit i första hand Kriminalvården, Polisen, Migrationsverket och Statens institutionsstyrelse. Så det är inget konstigt för mig."

ID: "Då kommer det bli lite jobbigare för oss, vi kommer komma in i ett tidigare skede. Vi har kört de här klienterna tidigare i stor utsträckning. Men vi kommer komma in tidigare i vårdkedjan, när dom inte har hunnit tända av, eller nyktra till eller befinner sig i någon slags orostillstånd över hur det ska bli nu. Så det kommer att ställas högre krav på oss. Vi får jobba mer med käkmusklerna helt enkelt."

IP: Känner du ändå att det kommer gå bra?

ID: Ja. Gångerna då det kanske går överstyr och vi måste använda våld kanske kommer öka lite grann, men vi har ju ändå kört dom här tidigare så det är ingen ny sorts problem vi ställs inför,

det är det inte. Men vi kommer ställas inför problem kanske lite oftare än vi gjort tidigare. Så ser jag på det. Med rätt planering och rätt bakgrundsinformation så kommer det här bli bra. Det har INTE satt sig ännu. Det har det inte gjort och planeringen har inte fått de förutsättningar dom ska ha. Det vet vi, och det får vi ha i baktanke när vi ringer och börjar ifrågasätta fängselbeslut och så Dom har inte haft det lätt i det här övertagandet, och det vet jag att det är inte alla kollegor som har i åtanke heller.

ID: "Det påverkar oss att vi kommer få mer körningar, vi måste vara mer alerta när vi tar folk som mår sämre och det betyder att vi kanske ska ha lite mer utbildningar när det kanske gäller psykiatri eller LVM och LVU och sånt, såna personer. Det påverkar också hur vi ska jobba, hur vi går in. Nu kan vi gå in och ta tag i klienten och gå ut. Det gjorde vi inte tidigare. För vi fick inte gå in på "Mig" och ta tag i dem, utan det fick polisen göra. Det kanske blir mera motstånd, det är kanske det."

Beträffande handräckningstransporter och informationsöverföring så uttrycker flera av de intervjuade att det finns ett behov av att ställa högre krav på exempelvis olika sjukhus, behandlingshem och migrationsverksenheter, etc att rutiner fastställs. Av vad som framkommer i intervjumaterialet så fungerar rutiner vid hämtningar och lämningar på kriminalvårdsinrättningar betydligt bättre än på olika vårdinrättningar. Dessutom är Kriminalvårdens informationsunderlag om klienter inför transporter betydligt mer utförliga.

IP: "Du nämnde att det var lite dålig information kring körningarna som rör Statens institutionsstyrelse och kanske Migrationsverket. Är du orolig att det ska fortsätta vara så när ni får flera körningar?"

ID: "Nej det är jag inte. Dem ynglingarna har ju en problematik som ofta är drogrelaterade och det står ofta bara rymningsbenägen. Det är väl i princip alla som är frihetsberövade på ett eller annat sätt, om de inte har något kroppsligt besvär som är till hinder."

ID: "Och sen brukar man få ännu mer från polisens körningar, och det kommer ju öka. Då får vi dem i ett tidigare skede och det betyder att de kanske är mer att de inte vill åka. Så det kan bli mer att vi får dra in dem i bilar, att det ökar. De kanske mår lite sämre i och med att polisen har tagit dem tidigare. Men det gäller för olika behandlingshem [som] säger att det är inget problem där, och sen får man reda på nåt mer där. Och ibland kan det vara att man vill mörka någon händelse också. Så nu har det nya kommit att om vi ska köra en LVM eller LVU så ska de göra en bedömning."

ID: "Och nu ska vi sätta igång till sommaren, och framförallt till hösten med verksamhetsbesök och vi ska åka ut till de fem ställena vi hämtar mest på t.ex. få bra rutiner. Dom får förståelse för

vad vi gör och vi får förståelse för varför det funkar på ett visst sätt på ett visst ställe. Ha en dialog så det verkar jättebra.”

IP: ”Så att beställarna får information också?”

ID: ”Ja. Och vi kanske får information för att en överlämning kanske funkar jättebra på ett ställe så kan vi få förståelse för vad ni gör och kan vi ändra på något. Lite så tydlighet, objektsbeskrivningar hur det funkar och ni går in genom den här dörren och man kan gå in och få lite beskrivningar, det finns mer och mer nu, men hur det funkar och vilka dörrar man ska gå genom. Så det blir bra.”

Några av de som ställt upp på intervjuer i den här studien menar att åtgärder har vidtagits sedan lagändringarna trädde i kraft i syfte att stärka informationsöverföringen i samband med handräckningstransporter. De betonar ofta vikten av att arbeta enhetligt och hur expansionen av transporttjänstens ansvarsområden ställer högre krav på externa myndigheter som beställare av transporter.

Som förklaring till att hotfulla situationer, våldsincidenter och rymningsförsök kommer att öka menar flera av intervjudeltagarna att det beror på att klienter under handräckningsärenden befinner sig i ett tidigare stadium av sitt frihetsberövande. Detta innebär att den intagne befinner sig i ett mer turbulent tillstånd och inte är medveten om transportens syfte i samma utsträckning som en kriminalvårdsklient.

Svensson och Montesino (2009) beskriver i sin diskussion om differentiering hur frihetsberövade under transporter befinner sig i en objektifieringsprocess och ett oidentifierat tillstånd inför en klassificering inom kriminalvårdens olika kategorier. Ett sådant tillstånd ställer krav på transportpersonalen att arbeta parallellt med den frihetsberövades inre och yttre resa, dvs. både den geografiska förflyttningen och att hantera klienten och förbereda inför en kommande vistelse (Ibid.). Flera av intervjudeltagarna menar att kraven kommer att öka i arbetet med att hantera klienter genom lugnande dialoger och förberedande samtal. De anser även att de är förberedda i viss mån och att ytterligare åtgärder att förbereda inför dessa förändringar kommuniceras från arbetsgivare. Dessa åtgärder består av olika typer av samtalsövningar och beteendevetenskapliga utbildningar.

Hochstetler och DeLisi (2005) belyser i sin studie om intagnas misskötsamhet på anstalter att man inte kan studera misskötsamhet utifrån förutsättningar och personliga egenskaper som kriminalvårdsklienter har inför eller utvecklar under ett frihetsberövande. Hotfulla och våldsamma incidenters upprinnelse måste i stället betraktas som enskilda fall. Den subjektiva

upplevelsen av en anstaltsvistelse ska ses som en förklaring till eventuella misskötsamheter (Ibid.). Intervjudeltagarna ger uttryck för en inställning om varje intagen som unik. Man menar att förmågan att kunna se människan bakom domen, ha en human människosyn och vara öppen för dialog med de intagna är grundläggande och nödvändiga egenskaper hos anställda på NTE. De personer som ställt upp på intervjuer i den här studien menar även att detta är något som kommuniceras från deras chefer. Intervjudeltagarna anser dock att det förebyggande arbetet med säkerhet hittills i huvudsak har varit inriktat mot fysisk säkerhet, med olika nödvärnsövningar. Det mer behandlande arbetet har dock börjat ta större plats i fördelningen av utbildning.

Sammanfattningsvis så finns det en avvägning mellan ett socialt och situationellt inriktat brottsförebyggande arbete i den dagliga verksamheten. Sett till rutinaktivitetsteorins tre förutsättningar för att möjliggöra brottslighet så finns det enligt studiens deltagare ett aktivt arbete med att minimera detta. Man strävar efter att påverka brottstillfället och minimera risken för att skapa ett lämpligt brottsobjekt. Man arbetar också aktivt med att påverka benägenheten till våld, hot eller rymningsförsök för att försöka eliminera möjligheten för en motiverad förövare. Sett till den sistnämnda av dessa tre förutsättningar, dvs. avsaknad av kapabla väktare, så ges det i vissa fall uttryck för att denna förutsättning kan vara närvarande. Detta i så fall i form av brister i informationsunderlaget om olika klienter. Dessutom ges vissa uttryck för att det behandlande eller relationsskapande säkerhetsarbetet borde ta en större plats. Detta är dock någonting som flera av de anställda på NTE anser att man är medveten om. De anser också att detta kommer förbättras på sikt som en följd av lagändringarna om övertagande av handräckningstransporter.

6. Diskussion

De viktigaste slutsatserna utifrån den här studiens resultat är att man på NTE arbetar aktivt och dagligen med social- och situationell prevention i det brottsförebyggande arbetet. Dessutom kan konstateras att de anställda upplever att det finns en ambition att aktivt utveckla och förbättra detta arbete. Den brottslighet som avses i den här studien är inte vad man i vanliga fall avser när man diskuterar olika typer av brott. Det rör sig snarare om våld, hot och rymningsförsök i samband med transporter av frihetsberövade. Sett till vad den här studien har gett för resultat om de arbetsuppgifter i form av brottsförebyggande åtgärder som en anställd på NTE har, så anser de anställda att det görs en avvägning mellan den situationella, eller fysiska, säkerheten och den sociala preventionen som omfattas av behandlande och relationsbyggande. Den fysiska säkerheten omfattas av olika nivåer av bland annat handfängsel och nödvärnsutbildningar. Den syftar till att påverka själva brottstillfället. Ett relationsbyggande förhållningsätt har däremot som syfte att minska benägenheten till brottslighet. Vidare menar flera intervjudeltagare att interna utbildningar som hålls för de anställda på NTE i första hand har ett fokus mot fysisk säkerhet. Utbildningar som syftar till att förstärka relationer mellan intagna och personal prioriteras däremot i mindre utsträckning. Man tycks dock se en pågående förändring av dessa prioriteringar som åtminstone delvis hör samman med övertagandet av handräckningstransporter.

Man tycker sig dessutom se en förändringsprocess i rörelse som på sikt ska förbättra transportpersonalens informationsunderlag inför transporter. Informationsunderlaget ska ligga till grund för olika beslut inför utsättningar och kan påverka hur man planerar en arbetsdag. Problemområdet som lyfts fram under intervjuerna berör inte i första hand frihetsberövade som ska förflyttas mellan olika kriminalvårdsinrättningar. Det rör snarare den typen av transporter som ökar i samband med övertagandet om handräckningstransporter. Man menar att olika typer av säkerhetsbedömningar kan vara otillräckliga i samband med transporter mellan exempelvis olika sjukvårdsinrättningar eller behandlingshem. Dock så anser flera intervjudeltagare att arbetet med att förstärka samarbetet mellan olika myndigheter för att göra informationsunderlaget mer utförligt är en process som är i rörelse. De är övertygade om att övertagandet av handräckningar på sikt kommer bli lyckat.

Sett till rutinaktivitetsteorins tre förutsättningar för att möjliggöra brottslighet: en motiverad förövare, ett lämpligt objekt och avsaknad av kapabla väktare (Cohen & Felson, 1998,

s. 314f) så pågår ett dagligt arbete med att motverka att någon av dessa förutsättningar uppstår under en transport. Man arbetar med den situationella aspekten genom att sträva efter att påverka tillfällena för brottslighet, i form av våld eller rymningsförsök. Detta är också den aspekt av brottsförebyggande säkerhetsarbete som i störst utsträckning tränas, utvärderas och lärs ut. Man arbetar med den sociala aspekten av brottsförebyggande arbete genom att förespråka en human människosyn och ett relationsfrämjande förhållningssätt till intagna. Detta arbete anser flera av de intervjuade att man skulle kunna fokusera mer på i samband med utbildningar och återkopplingar personalen emellan. Det bör dock påpekas att flera av de intervjuade menar att anställda på NTE generellt sett har ett naturligt humant bemötande.

En utmaning i samband med övertagandet av handräckningstransporter blir dessutom att utveckla tydligare rutiner för hämtningar, lämningar och informationsunderlag i samband med transporter till externa myndigheter, dvs. utanför Kriminalvården. Flera av de intervjuade i studien menar att bättre fungerande rutiner skulle minska brottstillfällena och förstärka ställningen för de som utför transporterna som kapabla vaktare.

Ett förslag till fortsatt forskning som berör ämnet transporter av frihetsberövade är uppföljningsstudier kring olika trygghetsaspekter i samband med Kriminalvårdens arbete med handräckningstransporter. Lagändringarna och övertagandet av dessa transporter förväntas vara en utvecklingsprocess som sträcker sig över en flera månader lång period. I samband med att denna process har kommit längre så vore en utvärderingsstudie önskvärd, bl.a. en utvärdering som berör informationsunderlaget. Dessutom vore studier om arbetsmiljö, trygghet och säkerhet med ett genusperspektiv på personal och intagna önskvärda.

7. Referenser

Staff group Unanimity in the care of juveniles in institutional treatment: routines, rituals, and relationships. *Journal of offender rehabilitation*. 52: 119-137. DOI:

10.1080/10509674.2012.751953

Backman, J. (2016) *Rapporter och uppsatser*. Tredje upplagan. Lund: Studentlitteratur

Bergström, G. & Boréus, K. (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Tredje upplagan. Lund: studentlitteratur

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder* (andra upplagan). Malmö: Liber

Cohen, L. E & Felson, M. (1998). A routine activity approach. I Williams, F. P & McShane, M. D (red.), *Criminology theory: selected classic readings*. (second edition, s. 313-322).

Cincinnati: Anderson publishing CO

Ekbom, T., Björkegren, P., Nygren, L. & Resberg, B. (2016). *Människan, Brottet, Följderna: Kriminalitet och kriminalvård i Sverige*. Åttonde utgåvan. Stockholm: Natur & Kultur

Hochstetler, A. & DeLisi, M. (2005). Importation, deprivation, and varieties of serving time: An integrated-lifestyle-exposure model of prison offending. *Journal of criminal justice*. 33 (2005), 257-266. DOI: 10.1016/j.jcrimjus.2005.02.005

Kvale, S. och Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Karlsson, J. & Pettersson, T. (2006). Det blir vad vi gör det till: Om att skapa och analysera ett intervjumaterial. I Roxel, L. & Tiby, E (red.), *Frågor, fält och filter: Kriminologisk metodbok*.(upplaga 1:4, s. 57-81). Lund: Studentlitteratur

Lagen om psykiatrisk tvångsvård (SFS 1991:1128). Hämtad från riksdagens webbplats: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-19911128-om-psykiatrisk-tvangsvard_sfs-1991-1128

Lagen om rättspsykiatrisk vård (SFS 1991:1129). Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-19911129-om-rattpsykiatrisk-var_d_sfs-1991-1129

Lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (SFS 1990:52). Hämtad från riksdagens webbplats: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-199052-med-sarskilda-bestammelser-om-var-d_sfs-1990-52

Lagen om vård av missbrukare i vissa fall (SFS 1998:870). Hämtad från riksdagens webbplats: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1988870-om-var-d-av-missbrukare-i-vissa-fall_sfs-1988-870

Lasthuizen, K. & Paanakker, H. (2016). *Combatting workplace aggression in detainee transport: the Dutch case*. *International journal of public sector management*. 29(1). s. 11-29. DOI: 10.1108/IJPSM-06-2015-0113

Molander, A. (2011). Efter eget skön: om beslutsfattande i professionellt arbete. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 4(2011). 320-335.

Nylander, P., Lindberg, O., & Bruhn, A. (2011). Emotional labour and emotional strain among swedish prison officers. *European journal of Criminology*. 8(6), 469-483. DOI: 10.1177/1477370811413806

Polislagen (SFS 1984:387). Hämtad från riksdagens webbplats: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/polislag-1984387_sfs-1984-387

Regeringskansliet, (2017). Transporter av frihetsberövade. Hämtad 2017-05-23 från: <http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/2016/12/prop.-20161757/>

Rikspolisstyrelsen. (2013) *Polismyndigheternas handläggning av ärenden om handräckning och vissa tvångsåtgärder*. (Tillsynsrapport 2013:9). Stockholm: Rikspolisstyrelsen

Riksförbundet för social och mental hälsa. (2016). *Förslag i fel riktning om handräckning till psykiatri*. Hägersten, riksförbundet för mental och social hälsa

Sarnecki, J. (2015). *Introduktion till kriminologi volym II: Straff och prevention*. Lund: Studentlitteratur

Statens offentliga utredningar. (2011). *Transporter av frihetsberövade: Betänkande av Utredningen av frihetsberövade personer* (SOU: 2011:7). Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

Svensson, K & Montesino, N. (2009). *Transporten – en utforskad differentieringspraktik*. I Eliasson-Lappalainen, R & Meeuwisse, A & Panican, A (red.), *Den berusade båten: En vänbok till Sune Sunesson* (s. 243.254). Halmstad: Bulls graphics AB

Sveriges radio. (2017), *Personalbrist vid kriminalvården – polisen rycker in*. Hämtad 2017-05-17 från <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6690167>

Sveriges riksdag (2017). *Justitieutskottets betänkande 2016/17:JuU9: Transporter av frihetsberövade*. Vällingby: Elanders

Tiby, E. (2006.) Aktivister och trafikanter: reflektioner över två observationsstudier. I Roxel, L. & Tiby, E (red.), *Frågor, fält och filter: Kriminologisk metodbok*.(upplaga 1:4, s. 41-55). Lund: Studentlitteratur

utlänningslagen (SFS 2005:726). Hämtad från riksdagens webbplats: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/utlanningslag-2005716_sfs-2005-716

Vetenskapsrådet (2004). *Forskningsetiska principer inom humanistisksamhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet

8. Bilagor

8.1. Intervjuguide

1. I vilken utsträckning anses kriminalvårdens transportpersonal ha en del i uppdraget att förebygga återfall i brottslighet, jämfört med huvuduppdraget att genomföra transporter?

- Hur länge har du jobbat inom kriminalvården?
- Hur länge har du jobbat med transport?
- Vilka andra anställningar har du haft inom kriminalvården?
- Vilka skillnader och likheter finns det mellan transporttjänsten och andra kriminalvårdsenheter?
- Kan du beskriva dina arbetsuppgifter?

2. Hur disponerar och motiverar kriminalvårdens transportpersonal sitt handlingsutrymme i förhållande till säkerhets och trygghetsaspekter?

- Vilken sorts beslut ställs du inför i den dagliga verksamheten?
- Hur skulle du beskriva ditt handlingsutrymme?
- Vilka säkerhetsrisker skulle du säga att ditt arbete innebär?
- Hur ser de säkerhetsförebyggande åtgärderna ut?
- Vad gör man för att minska benägenheten till misskötsamheter hos klienter?
- Skulle dessa kunna förbättras eller göras på något annat sätt?
- Hur ser informationsunderlaget ut inför varje transport?
- Skulle detta informationsunderlag med fördel kunna utformas på något annat sätt enligt dig?
- Hur ser informationsunderlaget ut vid överlämningar?

3. Vilken påverkan kan lagändringen gällande övertaganden av polisens transporter som ska träda i kraft den 1 april få för säkerheten och tryggheten i samband med kriminalvårdstransporter?

- Vad är din uppfattning om lagändringen? Fördelar och nackdelar.
- Hur ser förberedelserna ut inför övertagningen av transporter?
- Känner du att du är förberedd?
- Anser du att informationsunderlaget borde se annorlunda ut i samband med lagändringen?